

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

SLO
T.a.v. de heer J. Divis
Stationsplein 15
3818 LE AMERSFOORT

**Onderwijsprestaties en
Voortgezet Onderwijs**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
44246730

Bijlagen
Werkopdracht

Datum 10 april 2024
Betreft Werkopdracht actualisatie referentieniveaus taal en rekenen

Geachte heer Divis,

Met dit schrijven verleen ik SLO opdracht een advies op te stellen voor de actualisatie van de referentieniveaus taal en rekenen, conform bijgeleverde werkopdracht. De werkopdracht is tot stand gekomen in overleg met de directies OPO, OVO en MBO van het ministerie van OCW.

Met deze opdracht vragen wij SLO:

- een impactanalyse uit te voeren van het huidige referentiekader in relatie tot de bijgestelde kerndoelen en eindtermen Nederlands en rekenen-wiskunde en de reken- en concepttaaleisen van mbo;
- de analyses te combineren met de inzichten uit de evaluatie van het referentiekader uit 2022 om zo te komen tot adviezen over mogelijke aanpassingen aan het referentiekader.

Nadat u deze opdracht heeft afgerond, sturen wij een vervolgoopdracht met richtlijnen voor de benodigde aanpassingen van het referentiekader.

Uw advies over de actualisatie van het referentiekader brengt ons een stap dichterbij een eigentijds en samenhangend curriculum voor het funderend onderwijs. Ik wens u en uw collega's veel succes bij het uitvoeren van de opdracht.

Met vriendelijke groet,

de directeur Onderwijsprestaties en Voortgezet Onderwijs,

De heer drs. J.J. Verneule

**Actualisatie referentiekaders taal en rekenen voor het primair onderwijs
en de onderbouw van het voortgezet onderwijs**

Opdracht aan SLO

April 2023

Inhoudsopgave

1.	Aanleiding:	3
2.	Opdracht	4
3.	Inhoudelijke en procesmatige uitgangspunten:	4
4.	Kaders:	5
5.	Opbrengsten:	6
6.	Governance:	6

1. Aanleiding

Het referentiekader taal en rekenen is in 2022 geëvalueerd.¹ Uit die evaluatie blijkt dat het referentiekader aanpassing behoeft. De conclusies waren:

Het referentiekader mist samenhang

- De interne consistentie is op grote lijnen in orde, maar er zijn inconsistenties in terminologie, opbouw en ordening.
- Het referentiekader sluit niet logisch aan op andere curriculumdocumenten.
- Er zijn inconsistenties in de manier waarop de referentieniveaus taal en rekenen wettelijk zijn vastgelegd.

Er zijn knelpunten in de niveau-omschrijvingen

- Er is geen streefniveau voor het po voor taal geformuleerd, in plaats van 1S (zoals bij rekenen) geldt 2F. Dat zorgt voor verwarring over de na te streven niveaus.
- Het 1F-niveau is te weinig uitdagend voor het reguliere basisonderwijs.
- Een groot deel van de leerlingen in sbo, vso en so haalt 1F niet. Er moet worden onderzocht wat een passend niveau zou kunnen zijn voor deze doelgroepen.
- Onderzocht moet worden of niveau 2F voor heel vmbo gedifferentieerd moet worden. Voor mbo 1/2/3 is de differentiatie voor rekenen al vastgelegd en ingevoerd vanaf studiejaar 2022/2023. Op dit moment maakt de Adviesgroep herijking taaleisen mbo een analyse voor nieuwe taaleisen voor mbo 1/2/3.
- De aansluiting van de referentieniveaus van vmbo naar mbo is onvoldoende geborgd. Onderzocht moet worden hoe dit beter kan.
- Er is te weinig onderscheid tussen 3F en 4F.

De inhoud behoeft actualisatie

- Een aantal actuele ontwikkelingen ontbreekt in het referentiekader: digitale geletterdheid, statistiek en verbanden en kritische denkvaardigheden.
- Het is problematisch dat er aparte taaldomeinen worden omschreven (in plaats van geïntegreerd) en dat verschillen in deelvaardigheden onzichtbaar blijven door het gebruik van één overkoepelend referentieniveau.

Het gebruik is niet optimaal

Het referentiekader wordt weinig gebruikt door leraren.

- Het kader wordt vooral gebruikt bij de vakken Nederlands en wiskunde.
- Er is sprake van selectief gebruik van het referentiekader, slechts een beperkt aantal referentiedoelen wordt bijvoorbeeld getoetst.
- Het kader heeft geleid tot een gemeenschappelijke taal in verschillende leermiddelen en toetsen, maar er zijn wel interpretatieverschillen.

De doelen van het referentiekader worden niet gehaald:

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/05/12/eindrapportage-evaluatie-referentieniveaus>

- Voor zover deelvaardigheden gemonitord worden, dalen de prestaties op de reken-, taal- en leesvaardigheden of ze blijven achter.
- Leraren rapporten knelpunten in de doorstroom van po naar vo, en van vo naar mbo.

2. Opdracht

Het ministerie heeft besloten dat SLO de opdracht krijgt om het referentiekader bij te stellen.² SLO voert deze opdracht in grofweg twee stappen uit:

1. Vervolg op de evaluatie van het referentiekader. Uit de evaluatie blijkt dat het referentiekader aanpassing behoeft. Nu er nieuwe kerndoelen, examenprogramma's, reken- en taaleisen (mbo) zijn/komen, is de vraag hoe het toekomstige referentiekader het beste hierbij kan aansluiten.
2. Het bijstellen van het referentiekader zelf.

In de hier voorliggende werkopdracht staan de uitgangspunten beschreven van de eerste stap van de bijstelling. Het ministerie vraagt SLO om:

- een impactanalyse uit te voeren van het huidige referentiekader in relatie tot de bijgestelde kerndoelen en eindtermen Nederlands en rekenen-wiskunde en de reken- en taaleisen van mbo;
- de analyse te combineren met de inzichten uit de evaluatie van 2022 om zo te komen tot adviezen over mogelijke aanpassingen van het referentiekader.

3. Inhoudelijke en procesmatige uitgangspunten

Voor het uitvoeren van de opdracht gelden de volgende uitgangspunten:

De opdracht omvat de volgende deeladviezen:

- a) Deeladvies a op basis van een impactanalyse van de conceptkerndoelen Nederlands en rekenen-wiskunde vs. het huidige referentiekader taal en rekenen;
- b) Deeladvies b op basis van een impactanalyse van de conceptexamenprogramma's Nederlands en wiskunde vs. het huidige referentiekader taal en rekenen;
- c) Deeladvies c op basis van een analyse van de aansluiting van de conceptkerndoelen Nederlands en rekenen-wiskunde en de examenprogramma's Nederlands en wiskunde met de reken- en concepttaaleisen;
- d) Eindrapport: beschouwing van het geheel aan curriculumdocumenten in het stelsel po-vo-mbo en daaruit volgend adviezen over mogelijke aanpassingen aan het referentiekader, zodat een doorlopende leerlijn wordt bewerkstelligt waarbij leerlingen aan het eind van hun school-/opleidingsloopbaan voldoende basisvaardigheden hebben. Het eindrapport beschrijft een aantal scenario's voor de aanpassingen van de referentieniveaus en de implicaties daarvan, variërend van niveaubeschrijvingen waar 100% van de leerlingen aan zou moeten kunnen voldoen,

² Kamerstukken II, 2021/22, 31293, nr. 618

tot maximaal haalbare referentieniveaus die niet alle leerlingen zullen kunnen behalen. Het eindrapport bevat tevens adviezen over mogelijke implementatie en invoertermijnen voor zowel po als vo, waarbij aansluiting wordt gezocht met het advies daarover van de Expertgroep Nederlandse taal mbo over nieuwe taaleisen in het mbo.

1. In de onderdelen a t/m c wordt eerst het verschil tussen de curriculumdocumenten in beeld gebracht en vervolgens worden adviezen gegeven voor mogelijke aanpassingen aan het referentiekader en eventuele uitwerkingen in leerlijnen.
2. Het oplevermoment van de deeladviezen volgt na oplevering van conceptkerndoelen, conceptexamenprogramma's en de concepttaaleisen. Voor deeladvies c wordt afstemming gezocht met de Expertgroep Nederlandse taal mbo.
3. Voor het opstellen van het advies gelden de volgende procesmatige uitgangspunten:
 - De opdracht wordt uitgevoerd door een **werkgroep** bestaande uit 10-12 leden. Het gaat om curriculumexperts Nederlands, rekenen-wiskunde uit de onderwijssectoren po, vo en mbo, aangevuld met 2-3 externe taal- en rekenexperts. De werkgroep wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter die verantwoordelijk is voor het aansturen en begeleiden van het proces, in lijn met deze werkopdracht.
 - Er wordt een **klankbordgroep** ingericht met MT-leden van OCW (opdrachtgever), SLO, Inspectie van het Onderwijs, College voor Toetsen & Examens en Stichting Cito. Zij worden geconsulteerd op basis van gerichte adviesvragen. SLO stelt een agenda op voor de overleggen en levert inhoudelijke input voor de agenda van dit overleg. Zij komt op vastgestelde momenten samen.
 - Er wordt een **buitenkring** ingesteld bestaande uit maximaal 12 leden. De buitenkring is samengesteld uit experts taal en rekenen en belanghebbenden waaronder: de sectorraden voor po, vo en mbo, de MEVW, en de Expertisepunten rekenen-wiskunde en taal. Zij worden geïnformeerd en waar nodig geconsulteerd. De buitenkring komt op gerichte momenten, maar minimaal 1x per deeladvies bij elkaar.
 - Voor de daadwerkelijk aanpassing van het referentiekader wordt een nadere specifiekere – werkopdracht beschreven. Hierin worden de lessen van de evaluatie/impactanalyse meegenomen.

4. Kaders

De werkgroep hanteert de onderstaande kaders bij het uitvoeren van de analyses en het vormgeven van de deeladviezen en het eindadvies:

- De primaire functie van de referentieniveaus taal en rekenen is om ervoor te zorgen dat leerlingen in het funderend onderwijs en studenten in het mbo voldoende

worden toegerust met de basisvaardigheden taal en rekenen en de doorgaande leerlijn taal en rekenen in po-vo-mbo wordt geborgd.

- Het referentiekader biedt een specifiekere uitwerking van de beheersingsdoelen in de kerndoelen, examenprogramma's en taaleisen, niet van de aanbods- of ervaringsdoelen.
 - In deeladvies a is het vertrekpunt de conceptkerndoelen Nederlands en rekenen-wiskunde.
 - In deeladvies b is het vertrekpunt de conceptexamenprogramma's Nederlands en wiskunde.
 - In deeladvies c is het vertrekpunt de reken- en concepttaaleisen mbo.
 - In de analyses en adviezen worden de conclusies en aanbevelingen uit het evaluatierapport referentiekaders (2022) en uit de tussenrapportage van de expertgroep Nederlandse taal voor het mbo meegenomen.
 - De analyses en adviezen dienen objectief en onderbouwd te zijn.
-
- In de totstandkoming van het advies voor toekomstige referentieniveaus worden de volgende perspectieven meegewogen:
 1. Onderwijsperspectief: Wat heeft het onderwijs nodig voor rijk onderwijsaanbod en doorlopende leerlijnen?
 2. Curriculumperspectief: Hoe dragen we zorg voor consistentie tussen bestaande curriculumdocumenten (kerndoelen / leerlijnen)?
 3. Kwaliteitszorg: Hoe kan het onderwijs zelf gericht sturen op beter onderwijs?
 4. Toezicht: Hoe waarborgen we kwaliteit op stelsel- en instellingsniveau en wat heeft de toezichthouder daarvoor nodig?
 5. Stelselmonitoring: Hoe kun je lopende beleidstrajecten – zoals het Masterplan Basisvaardigheden en de implementatie van een nieuw curriculum – succesvol blijven monitoren als het referentiekader wordt geactualiseerd?
 6. Maatwerk: Hoe verhoudt een uniform niveau voor alle leerlingen zich tot eventuele specifieke behoeftes van vakken of opleidingen (bijvoorbeeld de rekeneisen in het mbo)?
 7. Andere functies: Hoe gebruik je instrumenten en opbrengsten verantwoord voor andere doeleinden, zonder (of met zo min mogelijk) perverse effecten?

5. Opbrengsten

- De werkgroep levert drie deelrapporten op en een eindrapport met definitieve adviezen en aanbevelingen over het toekomstige referentiekader. Het eindrapport is voorzien van een onderbouwing en verantwoording van de adviezen en geeft een aantal keuzeopties voor verschillende ambitieniveaus, waarbij inzichtelijk gemaakt wordt wat de consequenties zijn voor de 7 perspectieven die in paragraaf 4 worden genoemd.
- De adviezen bieden voldoende handvatten voor de (werkopdracht voor de) bijstelling van het referentiekader.

6. Governance

Opdrachtgever

OCW is opdrachtgever. Zij richt een klankbordgroep op die het proces indien nodig bij kan sturen.

Opdrachtnemer

De opdracht wordt uitgevoerd door SLO. SLO stelt als gedelegeerd opdrachtgever een werkgroep samen die bovenstaande opdracht uitvoert. Ter ondersteuning van de werkgroep stelt SLO daarnaast een buitenkring samen met experts en belanghebbenden. SLO is eindverantwoordelijk voor de op te leveren producten. SLO richt binnen haar organisatie een programmateam in. Het programmateam voert regie over de uitvoering van deze opdracht. Voor het advies over aansluiting bij de reken- en taaleisen in het mbo betreft SLO deskundigheid uit de mbo-sector.

Communicatie

SLO betreft op vaste momenten de klankbordgroep en buitenkring over het proces en de oplevering van de deeladviezen en het eindadvies. SLO is primair verantwoordelijk voor de communicatieboodschappen tot aan oplevering van deel- en eindadviezen aan de opdrachtgever. Tussentijdse communicatie wordt altijd afgestemd met SLO.

Planning

De werkgroep wordt ingericht vanaf april 2024. De deel- en eindadviezen komen beschikbaar op:

- Deeladvies a: kerndoelen; oplevering juli 2024
- Deeladvies b: examenprogramma's; oplevering januari 2025
- Deeladvies c: aansluiting mbo; oplevering ntb
- Eindadvies: doorlopende leerlijnen; maart-juni 2025

